

11 באוקטובר 2021

רשות האסדרה

היבטים של זכויות אדם ושוויון

מוגש לוועדת חוקה חוק ומשפט

תקציר מנהלים

אסדרה מיטבית היא אינטרס ציבורי. אין אדם בישראל שלא נפגע מעודף בירוקרטיה, מתהליכים ארוכים לקבלת רשיון, מקריטריונים שבלתי ניתן לעמוד בהם. הקמתה של רשות שתבחן כל אסדרה היוצאת תחת ידן של רשויות השלטון השונות עשויה לתרום לשיפור דרכי ההתנהלות במשק הישראלי. יחד עם זאת יש לזכור, כי אסדרה אינה נוגעת רק להיבטים הכלכליים של ההתנהלות האזרחית, הנושאים, אם כן, שרשות כאמור תדרש לבחון חייבים לכלול תחומי התייחסות רחבי היקף ולכלול התמחויות שונות.

כשלים באסדרה יכולים לנבוע מסיבות שונות, אנו מבקשים במסמך זה להדגיש את ההיבטים שנראה כי אינם מקבלים ביטוי מספיק בהצעה שעומדת בפני הכנסת - המבטאים מורכבות רבה יותר מאשר "הגברת תחרות" או "צמצום עלויות" גרידא.

אחד הכשלים הידועים של אסדרה, הוא העיוורון של הרשויות השונות לתחומים שאינם מתחום עיסוקם: כך אסדרה של תחומי צרכנות, לוקה פעמים רבות בתחום הגנת הסביבה, אסדרה בנושאי תחבורה אינה רגישה להשלכות מיגדריות, משרדים כלכליים עיוורים לסוגיות של הנגשה לבעלי מוגבלות, וחסרה מודעות להתאמה תרבותית ואתנית.

בדיוק בנקודות הללו, רשות עצמאית, יכולה וצריכה לתת מענה. רשות האסדרה צריכה להציף בפני המאסדרים, את התחומים הרלבנטיים לאסדרה, בהם אין הם בקיאים, התחומים שאינם מתחום מומחיותם ולכן עלולים להנזק מאסדרה חדשה כאמור.

כדי להבטיח, כי רשות האסדרה תוכל להציג מבט כולל כאמור, וליתן מענה ללקונות של הרשויות השונות, יש להגדיר באופן ברור, תחומי התייחסות נוספים, להם תידרש רשות האסדרה. בהתאם יש להתאים את בעלי התפקידים המכהנים במליאת הרשות ואת השרים

האמונים עליה, באופן שיתן מענה לא רק להיבטים הכלכליים הישירים של אסדרה, אלא להיבטים הרבים הנוספים, שבלעדיהם, מדובר בחוות דעת חלקית וחסרה.

ויודגש, גם על-פי המטרות שהוגדרו בהצעת החוק מלכתחילה, יש התיחסות להיבטים שאינם ממוניים בלבד, אולם קיים פער בין ההצהרות כאמור לבין הפרקטיקות לביצוע המוגדרות בהצעת החוק. אנו מציעים להתאים את ההצהרות ומטרות הרשות ולפרט את התחומים הנוספים לגביהם יש לבחון אסדרה מוצעת - ולא להסתפק במושג הכללי "חברתי" ולהתאים את פרטי החקיקה, כך שיתמכו במטרות הללו.

בין הנושאים שהרשות תידרש אליהם יש להוסיף:

● **זכויות נשים ולהט"ב - היבטים מגדריים של האסדרה - התאמה למיגדרים שונים באופן שוויוני**

פגיעה בשוויון מגדרי היא פעמים רבות תוצר של חוסר מודעות ולא כוונה מפורשת. מחקרים רבים מצביעים על פגיעה כלכלית בנשים ובלהט"ב בשל חוסר תשומת לב בעת קבלת החלטות, באופן שמייצר קושי ממשי בהתמודדות בשוק. בחינת השפעות מגדריות על אסדרה חדשה מוצעת חייבת לעמוד בבסיס כל רשות, אשר מטרתה לבחון אסדרה מיטבית.

● **זכויות סביבתיות ומאבק במשבר האקלים - היבטים של הגנת הסביבה, השפעה ישירה על הסביבה, חלופות רלבנטיות, השפעות ארוכות טווח על משבר האקלים**

ממשלת ישראל החליטה - גם אם באיחור ניכר - לפעול למאבק במשבר האקלים. ההשלכות של אסדרה בהקשר זה ברורות בתחומים מסויימים ונסתרות בתחומים רבים, למי שאיננו עוסק באופן יום-יומי בהגנה על הסביבה ובמאבק במשבר האקלים. יש צורך דחוף לבחון כל פעולה ממשלתית או רשותית מנקודת מבט סביבתית, קל וחומר כאשר עסקינן ברגולציה חדשה, האמורה לתת מענה מעתה והלאה.

● **שוויון בין קבוצות שונות בציבור הישראלי ובכלל זה זהות לאומית ואתנית, מרכז ופריפריה, צורות התישבות שונות**

אסדרה חייבת להיות מותאמת מבחינה תרבותית, כמו גם גיאוגרפית והתיישבותית. בתחומים רבים אסדרה מוצעת פועלת לטובת המרכז על פני הפריפרייה, קבוצות רוב על פני קבוצות מיעוט. יש להדגיש את המחוייבות לשוויון כאמור.

● **זכויות אזרחים ותיקים - היבטים של גיל - האם יש צורך בהתאמה לפי גיל של האסדרה**

ואופן ביצועה, תוך שימת דגש על הנגשה טכנולוגית מותאמת גם לזקנים
צורת האפליה המאופיינת בעיוורון נושאה יותר מכל צורה אחרת, היא האפלייה על רקע גיל, יש להבטיח שהרשות תהא מודעת לצרכים ולאופן ההתנהלות המתנה על בסיס גיל ובכלל זה התאמה טכנולוגית, שלא תפגע בזכויות אנשים, על רקע גילם.

● **זכויות אנשים עם מוגבלות**

יש להבטיח, שאסדרה תעמוד בכל תנאי ההנגשה - פיזית וחושית, ותאפשר לאנשים עם מוגבלות להתנהל באופן שוויון במשק הישראלי. למרות חוקי ההנגשה, תחומים רבים עדיין לא הוסדרו ובאחרים נדחה היישום שוב ושוב. חייבים להבטיח, כי הפגיעה באנשים עם מוגבלות לא תימשך וכל כל אסדרה חדשה תיקח בחשבון התנהלות מיטבית בהתאם.

● **זכויות עובדים - בחינת השפעה על עולם העבודה**

לאסדרה עשויות להיות השלכות על עובדים, מעמדם, אופן תפקודם וכיו"ב. המשק הישראלי מאופיין בפערים שכר הגדולים במדינות המפותחות, כאשר שיעור העובדים המשתכרים שכר מינימום ואינם מוגנים, הולך ועולה. בבחינת אסדרה חייבים להבטיח את מעמדם של העובדים, יש לבחון את ההשפעות על שינויים באופן העסקה ואת המשמעות של שינויים כאמור.

● **שמירת זכויות - בחינת השלכות ציבוריות של האסדרה ודרך ביצועה**

חייבים לבחון האם האסדרה משנה את דרך פעולתה של הרשות, משירות שניתן באופן ישיר להפרטה ומה השלכותיה המשקיות ובכלל זה להדגיש האם האסדרה הפרטה כאמור נעשית על ידי גופים הפועלים למטרה ציבורית או למטרת מיקסום רווחים וכיצד אופן הפעילות כאמור, עשוי להשפיע על התנהלות המשק לטווח הארוך.

● **הזכות לפרטיות**

בחינת האסדרה תידרש לנושא הפגיעה האפשרית בפרטיות, הנובעת מהאסדרה כאמור, בין באופן ישיר מההסדר המוגדר והן בדרך ההפעלה שלו, תוך דגש על הפגיעה האפשרית בשימוש באמצעים טכנולוגיים: איסוף מידע והמנעות מאיסוף כאמור, הגנה על מידע והאמצעים לביצועה.

הרכב מוסדות הרשות

לעניין הרכב מוסדות הרשות - יש לתקן את ההרכב, באופן שיתן מענה למטרות המפורטות. ההרכב הנוכחי כולל נציגי ממשלה ונציגי ציבור, אשר נושא עיסוקם העיקרי הוא כלכלי (למעט שר המשפטים). יש לתקן את ההרכב, כך שיכללו בו נציגים האמונים על שוויון מגדרי, על ייצוג קבוצות אוכלוסייה מגוונות, על הבטחת התאמה ושוויון על רקע גיל ומוגבלות. כן יש לצרף את מי שאמונים על שוויון הזדמנויות בעבודה, ועל היבטים של סביבה ומשבר האקלים.

להלן הצעות מפורטות לתיקון הצעת החוק: פרק א'

הצעות לתיקון והוספה לס' 1 - מטרות החוק

בס"ק (6), אחרי האמור יבוא: והכל תוך הבטחת נגישות לקבוצות שונות בציבור ובכלל זה אזרחים ותיקים ואנשים עם מוגבלות.

לאחר ס"ק 8 יבואו הסעיפים הבאים:

(9) האסדרה נקבעת באופן המבטיח, במידת האפשר, התאמה מיגדרית והבטחת שוויון מגדרי;

(10) האסדרה נקבעת תוך בחינת השפעתה על הסביבה באופן ישיר ועל היבטים עקיפים העשויים להשפיע על משבר האקלים, תוך בחירה באופן המיטבי מבחינת הסביבה והאקלים.

(11) האסדרה נקבעת באופן המבטיח, במידת האפשר, התאמה לקבוצות ציבור שונות ובכלל זה קבוצות מיעוט לאומיות ואתניות, מקום מגורים - מרכז ופריפריה וצורות התיישבות.

(12) האסדרה נקבעת תוך בחינת הנגשתה לציבור - התאמה לאנשים בגילים שונים ובכלל זה לאזרחים ותיקים, הנגשה לאנשים עם מוגבלות.

(13) האסדרה נקבעת תוך בחינת השפעתה על עולם העבודה ובכלל זה העבודה המאורגנת; כן יבחנו ההשפעות הציבוריות של אופן ביצועה, כפעולה שלטונית ישירה, או באמצעות הפרטה, תוך אבחנה בין פעולה באמצעות גופים הפועלים לקידום מטרה ציבורית וגופים הפועלים לשם מקסום רווחים.

(14) האסדרה נקבעת תוך בחינת השפעתה על הזכות לפרטיות ובכלל זה על הצורך להגן על פרטיות גם בדרך הפעלתה, תוך דגש על הצורך לפעול באמצעים טכנולוגיים בדרך של צמצום, ככל הניתן של איסוף נתונים וקביעת כללים להגנה על מידע שנאסף וכן קריטריונים ברורים לשימוש במידע כאמור.

תיקון ס' 4. (ב) אלה חברי מליאת הרשות:

אחרי ס"ק (6) יבוא:

(7) נציגת הרשות למעמד האישה

(8) נציג הרשות לפיתוח כלכלי של מגזר המיעוטים

(9) נציב שוויון הזדמנויות בעבודה

(10) נציג ארגוני הסביבה

בברכה,

עינת עובדיה, מנכ"לית

ייעוץ משפטי וכתובה: עו"ד יפעת סולל